

УДК 364:172

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.30>**Костянтин ЧАВЧЕНКО***аспірант кафедри соціальних технологій, Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, Житомирська обл., Україна, 10008***ORCID:** 0009-0006-0879-7976

Бібліографічний опис статті: Чавченко, К. (2025). Етика та стандарти соціальної роботи в проєктах міжнародних організацій: постановка проблеми. *Ввічливість. Humanitas*, 2, 232–244, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.30>

ЕТИКА ТА СТАНДАРТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПРОЄКТАХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У статті зроблено акцент на тому, що імплементація етики, стандартів, професійних засад соціальної роботи, базованих на досвіді міжнародних організацій, актуалізує широкий спектр для, першою чергою, якісного вдосконалення полісистеми соціальної роботи в Україні. Автор акцентує увагу на тому, що такий процес не можна сприймати буквально перенесення такого досвіду в українську практику (використанням готових моделей, скриптів та іншого), оскільки, окрім культурної, соціальної та інших самобутності у нашій країні триває гібридна російська-українська війна. Остання є стрижневим актором впливу на окреслену полісистему: відповідно, мовиться про комплексну, якісну і дбайливу адаптацію міжнародного досвіду до локального соціокультурного, нормативного й професійного контексту.

Підкреслено, що міжнародний досвід побутування етичних моделей, орієнтованих на права людини (клієнтоорієнтованість, автономію тощо) істотно розширюють узвичаєні для нашої практики і теорії соціальної роботи. Остання буває базована на нормативно-бюрократичному підході (структурованість результату, кількісні показники), наслідком чого стає потенційне нівелювання певних етичних норм такої діяльності. Натомість базовими для полісистеми соціальної роботи в Україні є узвичаєна низка культурних, інституційних та ресурсних обмежень, які виступають визначальними щодо такої діяльності. Відповідно – вони впливають і на рівень дотримання етичних принципів у практиці відповідної роботи в нашій країні. Законірно, що такі обмеження потребують комплексного, чутливого та продуманого підходу і не можуть бути вирішені тут і зараз.

Підкреслено, що супервізія та її види (міжвізія, етична та інші рефлексії) складають основу інноваційного підходу до сучасної соціальної роботи в нашій країні. Їх актуалізація не тільки зміцнить, увиразнить та дозволить використати вітчизняний позитивний досвід такої діяльності, а й стане базою для чутливої імплементації її (соціальної роботи) міжнародних стандартів, що, своєю чергою, не лише покращить якість послуг населенню, а й виформує нову етичну культуру галузі. Невід'ємним складником окресленого процесу є усунення конфлікту між адміністративними вимогами та етикою професії, що засвідчує потребу у глибоких структурних змінах системи організації соціальної роботи в Україні. Цей процес має супроводжувати паралельна інституціоналізація етичних стандартів: зокрема, через виформування згаданого етичного кодексу (та суміжних документів) хоча б на локальному (організація, департамент тощо) рівні, оновлення освітніх програм підготовки молодих спеціалістів та інтеграція етичних критеріїв у систему оцінки якості послуг.

Ключові слова: соціальна робота, етика соціальної роботи, стандарти соціальної роботи, етичні моделі, етичний кодекс, етичний стандарт.

Kostiantyn CHAVCHENKO*Postgraduate Student at the Department of Social Technologies, Zhytomyr Ivan Franko State University, 40 Velyka Berdychivska str., Zhytomyr, Ukraine, 10008***ORCID:** 0009-0006-0879-7976

To cite this article: Chavchenko, K. (2025). Etyka ta standarty sotsialnoi roboty v proiektakh mizhnarodnykh orhanizatsii: postanovka problemy [Ethics and standards of social work in projects of international organizations: problem statement]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 2, 232–244, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.30>

ETHICS AND STANDARDS OF SOCIAL WORK IN PROJECTS OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS: PROBLEM STATEMENT

The article emphasizes that the implementation of ethics, standards, and professional principles of social work based on the experience of international organizations actualizes a wide range of issues for, first of all, qualitative improvement of the social work policy in Ukraine. The author emphasizes that such a process cannot be taken as a literal transfer of such experience to Ukrainian practice (using ready-made models, scripts, etc.) since, in addition to cultural, social, and other identities, our country is experiencing a hybrid russian-Ukrainian war. The latter is the pivotal actor of influence on the outlined poly system; accordingly, we are talking about a comprehensive, high-quality, and careful adaptation of international experience to the local sociocultural, normative, and professional context.

It is emphasized that the international experience of ethical models based on human rights (client-centeredness, autonomy, etc.) significantly expands the usual ones for our social work practice and theory. The latter is based on a normative and bureaucratic approach (structured results, quantitative indicators), which leads to the potential leveling of certain ethical norms of such activities. Instead, the basis of the social work policy system in Ukraine is a set of cultural, institutional, and resource constraints that are decisive for such activities. Accordingly, they also affect adherence to ethical principles in the practice of relevant work in our country. Such limitations require a comprehensive, sensitive, and thoughtful approach and cannot be resolved here and now.

It is emphasized that supervision and its types (inter-supervision, ethical and other reflections) form the basis of an innovative approach to modern social work in our country. Their actualization will not only strengthen, emphasize, and allow the use of domestic positive experiences in such activities. Still, it will also become the basis for the sensitive implementation of its (social work) international standards, which, in turn, will not only improve the quality of services to the population but also form a new ethical culture in the industry. An integral part of this process is eliminating the conflict between administrative requirements and the profession's ethics, which demonstrates the need for profound structural changes in the system of social work organizations in Ukraine. The parallel institutionalization of ethical standards should accompany this process: in particular, through the development of the aforementioned code of ethics (and related documents) at least at the local (organization, department, etc.) level, updating educational programs for training young professionals, and integrating ethical criteria into the system of service quality assessment.

Key words: social work, social work ethics, social work standards, ethical models, code of ethics, ethical standard.

Актуальність проблеми. Гібридна російсько-українська війна є феноменом із соціокультурною природою, що, першою чергою, пов'язано з увиразненням діяльності низки неприбуткових організацій (у тому числі і неурядових). Мовиться про те, що саме вищезазначені організації, громадські об'єднання та благодійні організації відіграють стрижневу роль у сталому розвитку та підтримці стійкості нашої країни. Такі організації посідають чільне місце у волонтерському русі, оскільки саме їх діяльність дозволила виформувати цілі мережі центрів допомоги для її розподілу й організації постраждалим українцям (Zaviršek & Cox, 2024).

Природно, що в умовах війни робота вищезазначених установ та організацій зазнала змін: оскільки вони мали швидко адаптуватись, реагуючи на поточні запити українського суспільства. Своєю чергою, це спричинило низку актуальних соціокультурних та інших трансформацій суспільства України, які позначені імплементацією міжнародних практик, стратегій та іншого. Відповідно, чільне місце у таких процесах посідають саме міжнародні організації, досвід та співпраця з якими покликана підвищити ступінь інклюзивності тощо нашого

суспільства. Мовиться, першою чергою, про впровадження чутливої комунікації, удосконалення механізмів підтримки вразливих груп населення, розвиток інституційної взаємодії та імплементацію інноваційних підходів у соціальну роботу.

Одним з складників вищезазначеного процесу є дотримання етичних принципів та професійних стандартів такої роботи, оскільки саме вони впливають на якість останньої, відповідність соціальним запитам та соціальному контракту тощо. У цьому контексті згадаємо про низку міжнародних організацій (UNICEF, UNHCR, IOM, IRC, Norwegian Refugee Council та інші), базовими у яких є наявність усталених етичних кодексів, розвиненої інституційної культури щодо дотримання прав людини, наявність скриптів (алгоритмів) взаємодії з клієнтами (громадянами й громадянками) (Давиденко, 2023). Показово, що останні виформовані на базі багаторічного досвіду й враховують інноваційні та глобалізаційні виміри соціальної роботи у сучасних умовах (в тому числі під час війни).

Наслідком вищезазначеного є значущість досвіду останніх в контексті адаптації на українському підґрунті й удосконалення поточних

практик соціальної роботи в умовах затяжних соціальних зрушень, криз та іншого. Серед останніх – забезпечення великої кількості поранених військовослужбовців та військово-службовиць (лікування, реабілітація, адаптація і тому подібне), внутрішньо переміщених осіб (психологічна, економічна тощо допомога), зростання вразливості приватної власності (надання тимчасового прихистку і тому подібне) тощо. Природно, що актуальний стан громадського сектора корелює із імплементацією стратегічних підходів до управління окресленими організаціями у контексті стабілізації розвитку українського суспільства в умовах війни (Melnyk, Iermolenko & Cordery, 2025).

Таким чином, особливої значущості набуває вивчення етичних засад і професійних стандартів соціальної роботи у міжнародному вимірі (першою чергою, міжнародних організацій) і локалізація низки проблем імплементації на українському підґрунті. Показовими у цьому плані вважаємо механізми адаптації глобальних підходів до локальних реалій, з урахуванням поточної нормативно-правової бази, самобутності професійної підготовки спеціалістів та соціального запиту населення. Відтак, феномен діяльності міжнародних благодійних організацій доцільно розглядати у соціально-політичній, соціокультурній, соціально-медичній та інших площинах. Останні варто вивчати в контексті сучасних викликів, зумовлених військовими діями, гуманітарною кризою та необхідністю реформування системи охорони здоров'я і соціального захисту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вищезазначена постановка аналізованої у цьому дослідженні проблеми логічно підводить нас до її самобутності та специфіки. Так, вона має особливу значущість на українському підґрунті, увиразнюючись низкою практичних моментів імплементації окреслених практик на тлі наявної гуманітарної та економічної кризи, спричиненої гібридною російсько-українською війною. Аналіз розвитку професії соціальної роботи в Україні та опис впливу соціальних, економічних, культурних і політичних змін на практику й освіту у відповідній галузі вміщено у праці Й. Романюк, К. Фаркас (Romaniuk & Farkas, 2024). Зокрема, проведено тематичне дослідження реакції польської громади на українських біженців й проілюстровано,

як соціальні працівники можуть використовувати існуючі соціальні структури для подальшого зміцнення громадянського суспільства в Україні. Так, вплив російського вторгнення ускладнив і посилив здатність соціальних працівників розпізнавати потреби та реагувати на них. Обмеженнями є часовий розрив між опублікованими статтями та швидка зміна ситуації в Україні.

Значущою в контексті досліджуваної проблематики є низка праць Т. Семигіної (Семигіна, 2025; Чуйко, Шкуро & Семигіна, 2024; Семигіна, Слозанська та Кокоячук, 2024): зокрема, у першій розглянуто теоретичні та практичні підвалини проведення досліджень у соціальній роботі. Авторка репрезентує сучасні парадигми, методи, стратегії та етичні підходи до досліджень, які сприяють розвитку професії та покращенню якості соціальних послуг і життя вразливих груп населення. Окрім того, вчена зосереджує увагу на питаннях поширення результатів досліджень з метою досягнення більшої соціальної справедливості в суспільстві (Семигіна, 2025).

Продовжує аналіз проблеми наступна праця вченої (Т. Семигіна, Г. Слозанська, Ю. Кокоячук (Семигіна, Слозанська & Кокоячук, 2024)), у якій представлено принципово інший вимір функціонування останньої. Мовиться про процес децентралізації та об'єднання громад, у межах якого вони (громади) отримали розширений функціонал (повноваження) та низку додаткових ресурсів. У праці вчені зазначають, що таке позірне покращення мало б продукувати інтенсифікацію розробки проєктів розвитку інфраструктури (зокрема, соціальних послуг). Дослідники вбачають низьку швидкість такого розвитку у відсутності спеціалістів, що дозволяє їм перейти до питання наявних та сучасних практик підготовки соціальних працівників до надання відповідних послуг на рівні громади.

У іншій праці дослідниці зі співавторами (О. Чуйко, В. Шкуро, Т. Семигіна (Чуйко, Шкуро & Семигіна, 2024) зосереджено увагу на стійкості та адаптивності практичної освіти у царині соціальної роботи. Автори зазначають, що актуалізували підхід швидкого оцінювання, який включав напівструктуровані інтерв'ю з викладачами соціальної роботи, онлайн-опитування студентів та аналіз. Вчені підкреслю-

ють, що викладачі та студенти продемонстрували стійкість і креативність у пошуку рішень. При цьому дослідники визнають обмеження інновацій у вищезазначеній царині, оскільки студенти соціальної роботи не змогли повною мірою оволодіти всіма компетентностями, визначеними академічними та професійними стандартами в Україні. Вагомим вважаємо, розгляд авторами додаткових викликів, пов'язаних із повномасштабним вторгненням в Україну у 2022 році. Зокрема, вчені визначають стратегії, які використовують викладачі та студенти для подолання труднощів і використання можливостей, що виникають у контексті війни.

Пов'язаним з вищезазначеними (щодо підготовки соціальних працівників) є праця О. Цибанюк, В. Стасюк, А. Петров (Цибанюк, Стасюк & Петров, 2025), у якій подано досвід інтегрованої організації спортивних проєктів «Klitschko Foundation». Діяльність останньої спрямована на розвиток української молоді через спорт, освіту та лідерство, що відбувається шляхом імплементації фізичної активності, виховання лідерських якостей та характеру. Показовим у контексті нашого дослідження є охоплення вищезазначеним фондом не лише фізичної підготовки, а й низки освітніх компонентів. Зокрема, мовиться про те, що «Klitschko Foundation» є не лише провідною благодійною організацією, а реалізатором (втілювачем) освітніх, спортивних та соціальних ініціатив. Так, показовими у цьому контексті вважаємо проєкти – «Граї за рівність», «Посилка успіху», освітню платформу – «Розквітай» та інші, спрямовані не лише на розвиток фізичної, а й комунікаційної культури (зокрема, подолання гендерних та інших стереотипів у молоді, її психологічну підтримку й мотивування до здорового способу життя).

Показовою в контексті представленого дослідження вважаємо працю Г. Давиденко (Давиденко, 2023), у якій розкрито актуальне для українського суспільства питання інклюзії (див. *Актуальність проблеми*). Зокрема, авторка аналізує нормативно-правову базу й пропонує методичні рекомендації щодо доступності тих чи тих даних, представлених у електронно-цифровій формі. В контексті сучасних викликів вчена представляє власний підхід до процесу створення соціально привабливого та легкого для сприйняття контенту і програмних продук-

тів для вразливих груп населення. Дослідниця зосереджує свою увагу на поточному стані та міжнародному досвіді соціальної інклюзії і доступності, а також увиразнює теоретико-методичні особливості її забезпечення в нашій країні.

Продовжує вивчення проблем соціальної реабілітації й інклюзії та їх місця у полісистемі сучасної соціальної роботи праця Н. Кабусь, В. Костіна (Кабусь & Костіна, 2025), де зосереджено увагу на комплексності такої діяльності. Зокрема, автори підкреслюють самобутність відновлення у дітей та дорослих потенціалу життєтворення, впевненості та іншого. Вчені наводять розроблений для впровадження варіативний освітній курс для здобувачів другого (магістерського) рівня освіти «Соціальна реабілітація та інклюзія». Останній спрямований на здобуття студентами необхідних компетентностей для здійснення соціально-реабілітаційної діяльності в умовах гібридної російсько-української війни та післявоєнного часу.

Питання проведення досліджень та/або надання допомоги в умовах збройного конфлікту в контексті особистої безпеки учасників таких розвідок та морально-етичних засад висвітлено у праці Л. Домінеллі (Dominelli, 2025). Автор акцентує увагу на українських соціальних працівниках, які були внутрішньо та зовнішньо переміщені: аналізує їхній героїзм всупереч обставинам, і розглядає організації. Зокрема, особливу увагу приділено Міжнародній асоціації шкіл соціальної роботи, Міжнародній федерації соціальних працівників та організації «Соціальна робота заради миру» та іншим. Вчений вивчає їх щодо готовності долучитися до підтримки цих практиків-дослідників: така підтримка включає в себе людей, які проводять дослідження, а також надають допомогу, практичну та емоційну підтримку в несприятливих умовах.

Досвід міждисциплінарної команди дослідників, більшість з яких були внутрішньо переміщеними науковцями, в одному з проєктів, присвячених документуванню гібридної російської-української війни вміщено у праці Н. Отріщенко, А. Харченко, В. Шевченко (Otrishchenko, Kharchenko & Shevchenko, 2025). Зокрема, авторами розглянуто окреслену ініціативу з різних професійних та інституційних перспектив: в контексті взаємозв'язку і взає-

мовпливу втіленого досвіду дослідників, логіки організації команди та ухвалених методологічних рішень. У праці також зосереджено увагу на ролі тіла і на тому, як це відображалось під час психологічної супервізії: з точки зору групової терапії для дослідників, так і з точки зору розвитку чутливості у взаємодії з оповідачами та оповідачками.

Натомість процедури соціальної адаптації ветеранів у кореляції з чинною нормативно-правовою базою України щодо визначення кола та надання останнім правового статусу (обсягу прав і обов'язків) висвітлено у праці С. Ільїн (Ільїн, 2024). Питання професійної адаптації військовослужбовців і військовослужбовиць, які повертаються до цивільного життя після звільнення зі Збройних Сил України та інших військових формувань, представлено у праці О. Ярошенко та ін. (Yaroshenko et al., 2025). Зокрема, авторами досліджено сучасні інституційні підходи до процесу трудової адаптації колишніх військових, вивчено досвід зарубіжних країн та формулювання шляхів удосконалення української системи їхньої професійної адаптації. Дослідження привертає увагу до цінного досвіду інших країн, зокрема США, Сьєрра-Леоне та Великої Британії, щодо успішної реінтеграції військовослужбовців у цивільне життя. Ці приклади дають уявлення про різні аспекти соціальної та професійної адаптації, такі як професійна підготовка, перепідготовка, соціальне житло та ранній початок реінтеграції.

Продовжує дослідження вищезазначеного аспекту праця М. Великодна та ін. (Velykodna et al., 2024), де проаналізовано конференцію «Етичні виклики в психоаналітичній практиці під час війни», що відбулася 22–23 квітня 2023 року. Автори описують клінічно обґрунтовані ідеї п'ятнадцяти основних доповідей, які присвячені різним етичним питанням, що виникають у психоаналітичній практиці в Україні під час війни. Вчені зосереджують також увагу на темі конфіденційності, нейтралітету, обмежень психоаналітика та травми, а також викликах використання психоаналітичних технік та іншого в умовах соціальної та гуманітарної кризи, пов'язаної з гібридною російсько-українською війною.

Інноваційний погляд на етичні дослідження в умовах гібридної російсько-української війни представлено у праці І. Кушнір, О. Заболотна

(Kushnir & Zabolotna, 2025), у якій автори позиціонують їх у координатах практики свободи. Вчені акцентують увагу на тому, що наявні дослідження такого спрямування здебільшого зосереджені на проблемах безпеки, наслідках аутсайдерської позиції дослідників та політизації таких розвідок у зонах воєнних дій. Автори підкреслюють, що у своїй праці вони заповнили наявні лакуни у дослідженнях розуміння емансипативного потенціалу відповідних розвідок на прикладі українських закладів вищої освіти.

Репрезентативною в контексті нашого дослідження є праця Н. Гусак, Я. Мартін, К. Соуза (Gusak, Martin & Sousa, 2024), де проаналізовано гібридну російсько-українську війну (супровідні їй окупацію, військову агресію та інші) щодо підризу здоров'я та добробуту всіх громадян України. Зокрема, прикметними є низка гострих викликів у сфері соціального забезпечення та охорони психічного здоров'я для працівників царини. Автори підкреслюють, що вищезазначена війна є підґрунтям для соціального запиту на отримання послуг, пов'язаних із травмою. Своєю чергою, останнє є особливо складним для працівників галузі, оскільки вони так само відчують на собі негативний вплив, перебуваючи у кризовому періоді українського суспільства. Наслідком цього, за вченими, є низка актуальних питань щодо етичних та практичних потреб солідарності в такій (соціальній) роботі у глобальному контексті війни.

Аналіз досвіду соціальних працівників у Польщі, які підтримують біженців з України після початку гібридної російсько-української війни, представлено у працях Р. Непел (Necel, 2025; Otrishchenko, Kharchenko & Shevchenko, 2025). У дослідженні актуалізовано концепцію «культури катастроф», у межах якої вищезазначених співробітників позиціоновано професіоналами, які реагують на кризи та катастрофи на макрорівні. Показано, що більшість соціальних працівників були, першою чергою, залучені до реагування на надзвичайні ситуації, зосереджуючись на задоволенні базових соціальних потреб. При цьому їхня участь у соціальній інтеграції та адвокації була значно менш розповсюдженою: у межах дослідження також висвітлено низку професійних проблем таких робітників (професійне перевантаження тощо).

Прикметно, що більшість установ соціального захисту для біженців з України пропонували соціальне консультування, а також матеріальну та фінансову допомогу. Натомість послуги з інтеграції та соціальної активізації надавалися значно рідше, що дозволяє зробити висновок: ключовими партнерами, які допомагають біженцям з України, окрім шкіл, є пересічні громадяни, які створювали різні неформальні групи страхування.

Аналіз діяльності волонтерських організацій в Тбілісі щодо оцінки потреб українських біженців з інвалідністю представлено у одній з праць К. Ігнатенко (Ihnatenko, 2024). У ньому автор зосереджує увагу на вивченні та описі вищезазначеного процесу (оцінки потреб окреслених вразливих груп) і виокремлює стрижневі лакуни реагування на нього з боку грузинських волонтерських організацій. Інша праця автора (Ihnatenko & Sadzaglishvili, 2025) визначає стрижневі бар'єри у доступі до соціальних послуг для осіб з інвалідністю серед українців біженців та локалізує зацікавлених сторін, які можуть долучатися до їх надання через канали комунікації.

Отримані дані свідчать про значні труднощі, з якими стикаються українські біженці з інвалідністю у доступі до основних послуг, таких як охорона здоров'я, працевлаштування, психологічне консультування, реабілітація, послуги раннього втручання, правова допомога та інформація. Основними стратегіями, які використовують зацікавлені сторони, що надають гуманітарну допомогу, є індивідуальний підхід та комунікація. Однак, хоча багато неурядових організацій надають допомогу українським біженцям, наразі немає жодної неурядової організації, яка б спеціалізувалася на підтримці дітей та дорослих з інвалідністю серед цієї категорії населення. Продовжують вивчати цей аспект аналізованої проблематики у своїй праці Д. Завіршек, Дж. Кокс (Zaviršek & Cox, 2024), де автори стверджують, що систематична дегуманізація людей з інвалідністю в мирний час посилюється під час війни та в повоєнні періоди, особливо в регіонах і країнах, де переважає медико-патологічний підхід до них.

Вчені, використовуючи критичні підходи до соціальної роботи та дослідження інвалідності, акцентують увагу на соціальній роботі з такими людьми. Так, дослідники зазначають, що зона

бойових дій в Україні є важливим тематичним дослідженням, покликаним підвищити чутливість і розуміння серед науковців та фахівців із соціальної роботи потреб й прав людей з інвалідністю, а також багатовимірних бар'єрів і небезпек, видимих та невидимих, з якими вони стикаються під час збройного конфлікту та після нього. Автори акцентують на потенціалі соціальної роботи та спільній відповідальності за сприяння реалізації прав людей з інвалідністю в умовах війни через навчання, дослідження, практику та політику.

Сексуальне насильство як прояв війни та соціальний вимір (соціальна робота) останнього представлена у праці О. Швед та ін. (Shved et al., 2024), де автори підкреслюють, що воно визначено як зброя війни у більшості політичних конфліктів. Зокрема, вчені підкреслюють деструктивну роль такого насильства, яке є символом приниження ворогом окремих осіб та спільнот. Так, жертви сексуального насильства зазнають серйозних психологічних травм і фізичного болю, переживають посттравматичні стресові розлади, мають проблеми з психічним здоров'ям, можуть намагатися покінчити життя самогубством, що, природно, вимагає соціального супроводу.

Водночас проблема надання допомоги постраждалим ускладнюється ще й тим, що сексуальне насильство залишається табуйованою темою в українському суспільстві. Люди, які постраждали від нього, переважно жінки, часто бояться і соромляться звертатися за допомогою до фахівців (соціальних робітників та інших), які здатні надати психосоціальну допомогу. Зазначимо, що для українських фахівців галузі цей вид роботи є відносно новим, наслідком чого є потреба у додаткових знаннях про надання ефективної психосоціальної підтримки.

Специфічний аспект досліджуваної проблематики проаналізовано у праці В. Мельник, О. Єрмоленко, К. Кордері (Melnyk, Iermolenko & Cordery, 2025), де автори вивчають підзвітність благодійних організацій як передумову їх продуктивної діяльності та існування. Вчені використовують неетнографічні дані та дані інтерв'ю для вивчення того, як залучення громадськості через мас-медіа змінює підзвітність благодійних організацій у воєнний час. Дослідники актуалізували кейс вели-

кого українського благодійного фонду, який у 2022 році зібрав понад 110 мільйонів доларів США пожертв на потреби армії, а також жертв російської війни в Україні. Показово, що удосконалення комунікації благодійної організації і суспільства (зокрема, діалогових процесів підзвітності) відбулось на прецедентній основі. Не менш важливий аспект функціонування таких організацій – потенційні конфлікти, які виникають у відповідному секторі, а також шляхи їх вирішення й управління ними, які представлено у праці Б. Полкінгхорн (Polkinghorn, 2025).

Вищезазначений аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив інтегровану природу, потребу у комплексному підході тощо до аналізованої проблематики. Своєю чергою, це дозволяє виокремити: а) місце, роль та значущість досвіду міжнародних благодійних організацій у контексті соціальної роботи; б) потенційні механізми імплементації такого досвіду; в) аналіз останніх, який природно корелює з вивченням глобальних викликів вищезазначеної діяльності, а також г) оглядом інституційних та правових аспектів. Отже, проаналізовані праці, репрезентативні щодо теоретико-практичних (зокрема, етичних) проблем функціонування міжнародних благодійних організацій в контексті соціальної роботи в Україні.

Мета дослідження. Метою статті є репрезентація етики та стандартів як складника полісистеми сучасної соціальної роботи. *Предметом* – самобутність останньої в контексті проєктів міжнародних організацій та умов гібридної російсько-української війни. Окреслені мета та предмет нашого дослідження дозволили сформулювати його *завдання*: а) проаналізувати теоретико-практичні напрацювання з аналізованої проблематики та виокремити лакуни у них; б) представити специфіку феномена соціальної роботи в контексті гібридних впливів (зокрема, російсько-української війни); в) означити точки біфуркації полісистеми соціальної роботи в контексті імплементації у неї досвіду вищезазначених організацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні, наша країна переживає безпрецедентну низку соціально-економічних, соціально-культурних та інших гуманітарних викликів та криз. Останні, природно, спричинені гібридною російсько-українською війною, наслідки якої виявилися є інтегрованими, бага-

тошаровими для нашого суспільства. Однак найбільше вони виявляються у соціальному вимірі: вищезазначене збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю та інших, природно, впливає на цю галузь (Chuiko, Shkuro & Semigina, 2024).

Так, за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на жовтень 2023 року понад 7,7 мільйона українців стали внутрішньо переміщеними особами, а понад 6,2 мільйона були змушені виїхати за межі країни. Всесвітня організація охорони здоров'я повідомляє про понад 1100 атак (ракетних, дронів тощо) на медичні заклади та працівників з початку війни. Останнє, закономірно, значно ускладнює доступ населення до медичних послуг, особливо в зонах активних бойових дій та на тимчасово окупованих територіях.

Таким чином, незважаючи на діяльність міжнародних благодійних організацій (Міжнародного комітету Червоного Хреста, Лікарів без кордонів, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Міжнародного надзвичайного фонду допомоги дітям при Організації Об'єднаних Націй та інших), що активно працюють в Україні, надаючи гуманітарну допомогу та забезпечуючи медикаментами та обладнанням, підтримуючи програми психосоціальної підтримки і реабілітації постраждалих, існує низка проблем. Зокрема, мовиться про проблеми з координацією діяльності останніх щодо роботи державних інституцій, розподілом і ефективністю використання ресурсів та адаптацією міжнародних підходів на українському підґрунті (Polkinghorn, 2025).

Вагомий аспект аналізованої проблематики, на нашу думку, становлять самобутні механізми імплементації міжнародних етичних стандартів в умовах обмежених ресурсів. Зокрема, мовиться про аналіз практик, які дозволять забезпечити наступність, тяглість та інше цього аспекту (етичності допомоги) навіть у випадку критичної нестачі персоналу, перевантаженості полісистеми чи потенційно обмеженого фінансування. Не менш важливою є і адаптація таких стандартів до питомих культурних, економічних, правових та соціальних контекстів нашої країни. Останнє репрезентоване трансформаціями міжнародних етичних моделей в українських громадах тощо.

Також в контексті цього дослідження науковий інтерес становить роль окремих соціальних працівників у переосмисленні запозичених форм комунікації, роботи та іншого. Говоримо у цьому випадку про інтеграцію з соціальною (так званою «подієвою») історією, яка дозволяє удосконалити такі імпортовані моделі соціальної роботи у взаємодії з донорами та партнерами (Gusak, Martin & Sousa, 2024). Тут же доцільно згадати про низку потенційних конфліктів питомих для української полісистеми соціальної роботи стандартів із запозиченими. Зокрема, професійною етикою міжнародних організацій та догматичними адміністративними практиками місцевої влади (розкриємо далі). Окрім того, згадаємо потребу у вивченні напружень, флуктуацій тощо, які виникають у реальних кейсах і полягають у протистоянні гуманістичних підходів міжнародних акторів та бюрократичними механізмами самоврядування.

Окремо виділимо парадигму етичних дилем, які виникають у польових проєктах: так, соціальні робітники, залучені до міжнародних проєктів в Україні узвичаєно можуть стикатись із проблемами конфіденційності, самотності роботи з клієнтами, неупередженості ставлення та оцінкою ризиків. У такому випадку доцільно згадати стратифікованість впливу таких (міжнародних) проєктів на професійний розвиток фахівців в етичній площині: тренінги, супервізію, міжвізійні групи тощо. Мовиться про все те, що дозволяє імплементувати міжнародний досвід на українське підґрунтя соціальної полісистеми: від разових ініціатив до інституціоналізації. Своєю чергою, це дозволить перевести його з розряду «проєктного», актуалізувавши як частину сучасної української соціальної роботи (Кабусь & Костіна, 2025).

Так, саме кризь неї відбувається теоретичне осмислення стрижневих концептуальних напрямів діяльності міжнародних благодійних організацій. Тут згадаємо напрацювання українських дослідників і дослідниць (О. Балакірева, Н. Власенко, Є. Головаха, С. Пирожков, Т. Семигіна та інші), які фундаментально вивчили вплив міжнародної допомоги на розвиток соціально-медичної сфери України, особливості соціальної роботи з вразливими групами населення, роль міжнародних організацій у формуванні соціальної політики. Окрім того,

ціла низка досліджень присвячена безпосередньо питанням співпраці державних інституцій з такими організаціями (В. Курпіта, О. Полякова, О. Руднєва, Ю. Сасенко, Л. Черненко та інші).

Натомість питання правового регулювання діяльності вищезазначених організацій обґрунтовано в роботах таких дослідників як: М. Коваль, О. Тодощук, В. Шаповалов та інші. Така вагома історіографія досліджень закономірно увиразнює актуальність інтеграції міжнародного досвіду у соціально-медичну сферу (в тому числі у етичній площині): М. Барнетт, П. Фармер, Д. Халм, Ф. Террі та інші. Окреслені вчені акцентують свою увагу на вивчення проблем глобального здоров'я, соціальної нерівності, етичних та політичних аспектів гуманітарної діяльності. Так, вагомим у контексті вищезазначеного (правового забезпечення діяльності міжнародних благодійних організацій) є ратифікація Україною Конвенції ООН «Про права осіб з інвалідністю» у 2009 році (Конвенція про права осіб з інвалідністю, 2009). Цей нормативно-правовий документ зобов'язує державу забезпечувати доступ до медичних та соціальних послуг для всіх громадян. Також було прийнято Закон України «Про гуманітарну допомогу» у 1999 році, який спростив процедури ввезення та розподілу гуманітарних вантажів (Про гуманітарну допомогу, 1999).

Вищезазначене дозволяє висновувати актуальність невідкладного комплексного наукового розв'язання аналізованої проблеми щодо імплементації позитивного міжнародного досвіду у розробці науково-методичного супроводу процесу інтеграції міжнародних благодійних організацій у соціально-медичну сферу України (Necel, 2025). Окрім того, мовиться також про впровадження ефективних програм співпраці та підвищення готовності державних структур до взаємодії з міжнародними партнерами. Виділимо у табл. 1. стрижневі наявні об'єктивні суперечності цього процесу:

Показово при цьому, що під час нашого дослідження етичних засад і професійних стандартів соціальної роботи в проєктах міжнародних організацій, реалізованих в Україні, було виявлено певні закономірності й практики. Останні систематизовані й осмислені з позицій теоретико-методологічної та, власне, прикладної соціальної роботи. Відзначимо, що ми акценту-

Таблиця 1

**Суперечності процесу імплементації практик і стратегій міжнародних
благодійних організацій**

№	Суперечності	
1	зростаючі потреби, запити та очікування населення України у сфері соціально-медичних послуг	обмежені можливості державних та благодійних організацій у їх забезпеченні
2	традиційні підходи та протоколи української системи медичних послуг	впроваджувані міжнародними благодійними організаціями сучасні міжнародні практики медичної допомоги
3	зумовлене війною зростання кількості споживачів медичних послуг в Україні	необхідність трансформації ролі та значення діяльності міжнародних благодійних організацій для задоволення цих потреб
4	потреба в оперативному впровадженні міжнародного досвіду	технології і відсутність адаптації цих практик до специфіки української соціально-медичної сфери
5	необхідність ефективної координації між державними установами та міжнародними благодійними організаціями	наявні бюрократичні перешкоди й правові обмеження, що ускладнюють цю взаємодію
6	бажання міжнародних благодійних організацій надавати допомогу в Україні	недостатня поінформованість населення та місцевих фахівців про можливості та програми цих організацій
7	потреба у спеціальній підготовці українських фахівців для роботи з міжнародними організаціями	відсутність відповідних освітніх програм та тренінгів у цій сфері
8	запит суспільства на покращення якості соціально-медичних послуг	недостатня розробленість науково-методичних основ для інтеграції міжнародного досвіду в національну практику

Джерело: розроблено автором

емо увагу саме на механізмах перенесення та адаптації етичних моделей на українське підґрунтя (Yaroshenko et al., 2025). Питомим для останнього є наявність низки соціальних ризиків, нестабільність інституційного середовища та високий рівень професійного навантаження і, як наслідок, вигоряння. Отже, виділимо:

1. Моделі етичної взаємодії. Аналіз таких моделей низки міжнародних організацій (International Federation of Social Workers, International Committee of the Red Cross та інших) засвідчує комплексність діяльності соціальних робітників. Так, у міжнародному вимірі у неї входять не лише узвичаєні для нашої країни принципи конфіденційності, клієнтської автономії, недискримінації, а й динамічна актуалізація прав людини. На противагу такому підходу в Україні у соціальній роботі відзначимо переважання нормативно-адміністративного підходу, у межах якого здебільшого відбувається акцент на звітності, ніж на етиці діяльності та зручності для клієнта. Окрім того, постулюємо значний розрив між заявленими міжнародними етичними нормами й фактичними умовами реалізації послуг для вразливих груп. Не завжди така ситуація викликана недбалістю: так, її причиною є брак спеціалістів, перевантаження

наявних тощо, що унеможливорює надання послуг на окресленому рівні (Ihnatenko & Sadzaglishvili, 2025).

2. Адаптацію до українського підґрунтя щодо викликів культурної та іншої чутливості. Остання полягає у невідповідності вищезазначених міжнародних стандартів соціальної роботи щодо контекстів високого рівня автономії клієнта або клієнтки. Водночас такий підхід не завжди корелює з уявленнями українців про допомогу, де превалюють патерналістські моделі, не питомі для західної професійної комунікації. Так, принцип участі клієнта або клієнтки в ухваленні рішень може бути сприйнятий ним/нею як вияв непрофесійності соціального робітника, низької компетентності останнього тощо. Адже і працівники, і клієнти звикли до наявності чітких скриптів (алгоритмів) дій у певних ситуаціях, саме тому варіативність підходу може бути сприйнята вороже і викликати непорозуміння та конфлікти. Так, відсутність структурованого алгоритму надання послуг у межах клієнтоцентричного підходу не є популярною навіть серед соціальних працівників з України. Це при тому, що вони беруть участь у міжнародних проєктах: так, здебільшого клієнти та клієнтки просто не готові до

такого рівня взаємодії (Chuiko, Shkuro & Semigina, 2024).

3. Вищезазначену *супервізію як особливого простору етичного навчання*. Останнє є питомим елементом імплементації міжнародних практик, стратегій та іншого в українське середовище. Прикметно, що в цьому контексті цей феномен доцільно позиціонувати не як складник системи контролю, а, більшою мірою, підтримки українського соціального робітника щодо парадигми актуальних етичних викликів. Зазначимо, що наявність супервізії в українських кейсах позначена значним зниженням ризику емоційного вигорання (постійне відчуття підтримки, допомоги тощо). Окрім того, саме завдяки їй підвищується якість етичної бази під час ухвалення рішень, що, своєю чергою, призводить до експоненційної автономізації клієнтів та клієнток в процесі обґрунтування певних дій (Melnyk, Iermolenko & Cordero, 2025).

4. Окреслені в інших частинах нашого дослідження *конфлікти стандартів*, позначені актуалізацією адміністративного тиску (особливо в контексті місцевого самоврядування) проти гуманістичної етики. Мовиться, першою чергою, про вищезазначений питома український конфлікт між інкрементованими (заявленими) міжнародними етичними нормами й фактичними умовами реалізації послуг для вразливих груп (див. пункт 1). Так, спостерігаємо конфлікт вимог звітності державних інституцій (представлених низкою структурованих даних: кількістю запланованих відвідувачів, широтою охоплення, термінами виконання та іншим) та етичними засадами роботи з клієнтами і клієнтками (до прикладу, постраждалими від насильства, внутрішньо переміщеними особами і тому подібними). Відтак, можемо висунути науково обґрунтоване припущення про те, що системна, комплексна та продовжувана імплементація етики та стандартів міжнародних організацій можлива лише у випадку перегляду національної моделі оцінки ефективності такої (соціальної) роботи. Мовиться про перехід від базування на структурованих даних (кількісних) даних до якісно-орієнтованого підходу, у межах якого визначальною буде етика як невід’ємний складний професіоналізму (Zaviršek & Cox, 2024).

5. *Умови сталої імплементації окресленого досвіду*, а саме – процес інституціоналізації

такої етики. Так, аналіз нормативно-правової бази України (частково презентований у межах представленої дослідження, розширено вміщений у нашій дисертаційній роботі, а саме – огляді її джерельної бази) вказує на лакунізованість етичного кодексу соціального працівника в нашій країні. Показово, що останній має бути глибинно адаптований на українське підґрунтя: мовиться не лише про впровадження в контексті світоглядних та інших імперативів, національної й мовної картин світу, а й врахування впливу гібридної російсько-української війни. Так, практика міжнародних проєктів засвідчує потребу у розробці такого кодексу, оскільки його наявність (поряд з низкою інших чітких етичних документів, навіть на локальному (рівні організації)) суттєво покращує професійну саморефлексію соціального робітника. Наслідком цього стає істотне зниження кількості потенційних конфліктних ситуацій та іншого під час роботи з клієнтами та клієнтками (Цибанюк, Стасюк & Петров, 2025).

Відтак, виходом з вищезазначеної ситуації, на нашу думку, є розробка рекомендацій щодо імплементації етичних складників до освітніх програм (підготовка молодих спеціалістів), створення чіткої та прозорої структури підвищення кваліфікації (робота з практиками). Окрім того, доопрацювання чинних стандартів соціальних послуг шляхом інтегрування етичної компоненти у оцінку їх якості й розробку чітких процедур інституціоналізації таких практик, задля недопущення конфліктів питомих та впроваджуваних етичних стандартів.

Висновки. Отже, у результаті проведеного дослідження нами встановлено, що імплементація етики, стандартів, професійних засад соціальної роботи, базованих на досвіді міжнародних організацій, актуалізує широкий спектр для, першою чергою, якісного вдосконалення полісистеми соціальної роботи в Україні. При цьому такий процес не можна сприймати буквально перенесення такого досвіду в українську практику (використанням готових моделей, скриптів та іншого), оскільки, окрім культурної, соціальної та інших самобутності у нашій країні триває гібридна російська українська війна.

Остання є стрижневим актором впливу на окреслену полісистему: відповідно, мовиться

про комплексну, якісну і дбайливу адаптацію міжнародного досвіду до локального соціокультурного, нормативного й професійного контексту. Серед основних висновків виділимо такі:

1. Міжнародний досвід побутування етичних моделей, орієнтованих на права людини (клієнтоорієнтованість, автономію тощо) істотно розширюють узвичаєні для нашої практики і теорії соціальної роботи. Остання буває базована на нормативно-бюрократичному підході (структурованість результату, кількісні показники), наслідком чого стає потенційне нівелювання певних етичних норм такої діяльності.

2. Базовими для полісистеми соціальної роботи в Україні є узвичаєна низка культурних, інституційних та ресурсних обмежень, які виступають визначальними щодо такої діяльності. Відповідно – вони впливають і на рівень дотримання етичних принципів у практиці відповідної роботи в нашій країні. Закономірно, що такі обмеження потребують комплексного, чутливого та продуманого підходу і не можуть бути вирішені тут і зараз.

3. Вищезазначені супервізія та її види (міжвізія, етична та інші рефлексії) складають основу інноваційного підходу до сучасної соціальної роботи в нашій країні. Їх актуалізація не тільки зміцнить, увиразнить та дозволить використати вітчизняний позитивний досвід такої діяльності, а й стане базою для чутливої імplementації її (соціальної роботи) міжнародних стандартів, що, своєю чергою, не лише покращить якість послуг населенню, а й виформує нову етичну культуру галузі.

4. Невід'ємним складником окресленого процесу є усунення конфлікту між адміністративними вимогами та етикою професії, що засвідчує потребу у глибоких структурних змінах системи організації соціальної роботи в Україні. Цей процес має супроводжувати паралельна інституціоналізація етичних стандартів: зокрема, через виформування згаданого етичного кодексу (та суміжних документів) хоча б на локальному (організація, департамент тощо) рівні, оновлення освітніх програм підготовки молодих спеціалістів та інтеграція етичних критеріїв у систему оцінки якості послуг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Давиденко Г. Цифрова інклюзія та доступність : соціальна діджиталізація : монографія. Вінниця : Твори, 2023. 240 с. URL: <https://goo.su/4B9sMOB> (дата звернення: 10.04.25).
2. Ільїн С. В. Державна політика у сфері соціальної адаптації учасників бойових дій. *Сучасні перспективи розвитку обліку, фінансів, економіки, управління, права та інженерії* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (5–6 грудня 2024 р., м. Запоріжжя) / за ред. А. П. Макаренка, Т. О. Меліхової. Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. С. 298–300. URL: <https://goo.su/9YxbdL> (дата звернення: 10.04.25).
3. Кабусь Н., Костіна В. Підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до здійснення соціальної реабілітації та інклюзії в умовах війни в Україні. *Новий колегіум*. 2025. № 4(116). С. 52–59. <https://doi.org/10.34142/nc.2024.4.52>
4. Конвенція про права осіб з інвалідністю : ратифіковано Законом України від 16 грудня 2009 року № 1767-VI. *Верховна Рада України* : веб-сайт. URL: <https://goo.su/aWYMZ1> (дата звернення: 10.04.2025).
5. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV. *Верховна Рада України* : веб-сайт. URL: <https://goo.su/oXQOIT> (дата звернення: 10.04.2025).
6. Семігіна Т. Сприяючи змінам : дослідження в соціальній роботі. Таллінн : Teadmus, 2025. 436 с. URL: <https://goo.su/L4mpmsg> (дата звернення: 10.04.25).
7. Цибанюк О., Стасюк В., Петров А. Специфіка організації спортивних проєктів Klitschko Foundation. *Physical culture and sport : scientific perspective*. 2025. Volume 1. Issue 1. P. 221–228. [https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1\(1\).29](https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1(1).29)
8. Chuiko O., Shkuro V., Semigina T. Continuities and Innovations in Social Work Practice Education in Ukraine : Lessons from the Pandemic and War Context. *Social Work Practice Education Beyond the Pandemic : Comparative Perspectives on Continuities, Adaptations and Innovations*. Cham : Springer Nature Switzerland, 2024. P. 105–117. https://doi.org/10.1007/978-3-031-66559-2_8
9. Dominelli L. Behaving ethically during challenging disaster situations : Undertaking research and delivering aid during the armed conflict in Ukraine. *Handbook of research methods in social work*. Edward Elgar Publishing, 2025. P. 418–430. <https://doi.org/10.4337/9781035310173.00044>
10. Ethical challenges in psychoanalytic practice in wartime : conference report, Kyiv, Ukraine, 2023 / M. Velykodna et al. *Psychodynamic Practice*. 2024. Volume 30. Issue 1. P. 49–66. <https://doi.org/10.1080/14753634.2023.2258036>

11. Gusak N., Martin J., Sousa C. Reflections from a seminar series supporting Ukrainian social workers in time of war : Professional solidarity and human rights. *Journal of Human Rights and Social Work*. 2024. <https://doi.org/10.1007/s41134-024-00317-z>
12. Ihnatenko K. Enhancing support system : identifying and addressing service gaps in humanitarian response to ukrainian refugees in Georgia. *Socium*. 2024. Volume XX. № XX. <https://doi.org/10.62476/soc1.183>
13. Ihnatenko K., Sadzaglishvili S. Barriers to Social Service Access for Ukrainian Refugees with Disabilities in Georgia : Outreach and Communication. *Social Sciences*. 2025. Volume 14. Issue 2. P. 1–21. <https://doi.org/10.3390/socsci14020095>
14. Kushnir I., Zabolotna O. Pursuit of ethical research in a war zone : a quest for freedom. *Journal of Academic Ethics*. 2025. <https://doi.org/10.1007/s10805-025-09619-x>
15. Melnyk V., Iermolenko O., Cordery C. Unfolding crowd-based accountability of a charity fund during the war. *Financial Accountability & Management*. 2025. Volume 41. Issue 1. P. 136–158. <https://doi.org/10.1111/faam.12410>
16. Necel R. The Welfare System in the Face of War Refugees From Ukraine : The Experience of Social Workers in Poland. *Global Networks*. 2025. Volume 25. Issue 1. <https://doi.org/10.1111/glob.12517>
17. Necel R. War refugees from Ukraine in Poland : the welfare system in the face of New social challenges. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*. 2024. Volume 32. Issue 1. P. 75–94. <https://doi.org/10.1080/25739638.2024.2320475>
18. Otrishchenko N., Kharchenko A., Shevchenko V. Ukrainian Researchers in a War Documentation Project : Inter-twined Experiences and Methodologies. *Communist and Post-Communist Studies*. 2025. P. 1–21. <https://doi.org/10.1525/cpcs.2025.2465577>
19. Polkinghorne B. Managing Intense Conflict Experienced by Nonprofit Humanitarian Organizations Working in Dangerous Theaters of Operation. *Conflict Management in Nonprofits: Volume 1: Navigating Disagreements in Secular Organizations*. Berlin, Boston: De Gruyter, 2025. <https://doi.org/10.1515/9783111252018>
20. Professional adaptation of former servicemen after Russo-Ukrainian war : World experience and ways of improvement / O. M. Yaroshenko et al. *WORK : A Journal of Prevention, Assessment & Rehabilitation*. 2025. <https://doi.org/10.1177/10519815241312595>
21. Psychosocial support for victims of sexual violence during the war in Ukraine : challenges for social work / O. Shved et al. *Journal of Human Rights and Social Work*. 2024. Volume 9. Issue 3. P. 464–473. <https://doi.org/10.1007/s41134-024-00336-w>
22. Romaniuk J. R., Farkas K. J. The transformation of social work in Ukraine before and during the war. *Society Register*. 2024. Volume 8. Issue 1. URL: <https://goo.su/JJmH91> (date of application: 10.04.25).
23. Semigina T., Slozanska H., Kokoichuk Y. Preparing adults to be community workers : What lessons should Ukrainian educators learn? *The Routledge International Handbook of Social Work Teaching*. 2024. P. 469–488. URL: <https://goo.su/KRqfH> (date of application: 10.04.25).
24. Zaviršek D., Cox J. Navigating Minefields : Social Work with People with Disabilities in the Context of War. *Journal of Human Rights and Social Work*. 2024. Volume 9. Issue 3. P. 441–452. <https://doi.org/10.1007/s41134-024-00329-9>

REFERENCES:

1. Davidenko, H. (2023). *Tsyfrova inkluziia ta dostupnist: sotsialna didzhytalizatsiia [Digital inclusion and accessibility: Social digitalization]*. Vinnytsia: Tvory. Retrieved from <https://goo.su/4B9sMOB> [in Ukrainian].
2. Iljin, S. V. (2024). *Derzhavna polityka u sferi sotsialnoi adaptatsii uchasykh boiovykh dii [State policy in the field of social adaptation of combatants]*. *Suchasni perspektyvy rozvytku obliku, finansiv, ekonomiky, upravlinnia, prava ta inzhenerii – Modern prospects for the development of accounting, finance, economics, management, law and engineering* (pp. 298–300). Zaporizhzhia: ZNU. Retrieved from <https://goo.su/9YxbdL> [in Ukrainian].
3. Kabus, N., & Kostina, V. (2025). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi haluzi do zdiisnennia sotsialnoi reabilitatsii ta inkluzii v umovakh viiny v Ukraini [Training future social sector professionals for social rehabilitation and inclusion in wartime Ukraine]. *Novyi kolehium – New Collegium*, (4)116, 52–59. <https://doi.org/10.34142/nc.2024.4.52> [in Ukrainian].
4. Konventsiiia pro prava osib z invalidnistiu: ratyfikovano Zakonom Ukrainy vid 16 hrudnia 2009 roku № 1767-VI [Convention on the Rights of Persons with Disabilities: Ratified by the Law of Ukraine of December 16, 2009 No. 1767-VI]. *Verkhovna Rada Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine*: web-sait. Retrieved from <https://goo.su/aWYMZ1> [in Ukrainian].
5. Pro humanitarnu dopomohu: Zakon Ukrainy vid 22 zhovtnia 1999 roku № 1192-XIV [On humanitarian aid: Law of Ukraine of October 22, 1999 No. 1192-XIV]. *Verkhovna Rada Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine*: web-sait. Retrieved from <https://goo.su/oXQOIT> [in Ukrainian].

6. Semyhina, T. (2025). *Spriiauchy zminam: doslidzhennia v sotsialnii roboti [Fostering change: Research in social work]*. Tallinn: Teadmus. Retrieved from <https://goo.su/L4mpmsg> [in Ukrainian].
7. Tsybaniuk, O., Stasiuk, V., & Petrov, A. (2025). Spetsyfika orhanizatsii sportyvnykh proiektiv Klitschko Foundation [Specifics of organizing sports projects of Klitschko Foundation]. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, 1(1), 221–228. [https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1\(1\).29](https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1(1).29) [in Ukrainian].
8. Chuiko, O., Shkuro, V., & Semigina, T. (2024). Continuities and innovations in social work practice education in Ukraine: Lessons from the pandemic and war context. In *Social work practice education beyond the pandemic: Comparative perspectives on continuities, adaptations and innovations* (pp. 105–117). Cham: Springer Nature Switzerland. https://doi.org/10.1007/978-3-031-66559-2_8
9. Dominelli, L. (2025). Behaving ethically during challenging disaster situations: Undertaking research and delivering aid during the armed conflict in Ukraine. In *Handbook of research methods in social work* (pp. 418–430). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781035310173.00044>
10. Velykodna, M., et al. (2024). Ethical challenges in psychoanalytic practice in wartime: Conference report, Kyiv, Ukraine, 2023. *Psychodynamic Practice*, 30(1), 49–66. <https://doi.org/10.1080/14753634.2023.2258036>
11. Gusak, N., Martin, J., & Sousa, C. (2024). Reflections from a seminar series supporting Ukrainian social workers in time of war: Professional solidarity and human rights. *Journal of Human Rights and Social Work*. <https://doi.org/10.1007/s41134-024-00317-z>
12. Ihnatenko, K. (2024). Enhancing support system: Identifying and addressing service gaps in humanitarian response to Ukrainian refugees in Georgia. *Socium*, XX(X). <https://doi.org/10.62476/soc1.183>
13. Ihnatenko, K., & Sadzaglishvili, S. (2025). Barriers to social service access for Ukrainian refugees with disabilities in Georgia: Outreach and communication. *Social Sciences*, 14(2), 1–21. <https://doi.org/10.3390/socsci14020095>
14. Kushnir, I., & Zabolotna, O. (2025). Pursuit of ethical research in a war zone: A quest for freedom. *Journal of Academic Ethics*. <https://doi.org/10.1007/s10805-025-09619-x>
15. Melnyk, V., Iermolenko, O., & Cordery, C. (2025). Unfolding crowd-based accountability of a charity fund during the war. *Financial Accountability & Management*, 41(1), 136–158. <https://doi.org/10.1111/faam.12410>
16. Necel, R. (2025). The welfare system in the face of war refugees from Ukraine: The experience of social workers in Poland. *Global Networks*, 25(1). <https://doi.org/10.1111/glob.12517>
17. Necel, R. (2024). War refugees from Ukraine in Poland: The welfare system in the face of new social challenges. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, 32(1), 75–94. <https://doi.org/10.1080/25739638.2024.2320475>
18. Otrishchenko, N., Kharchenko, A., & Shevchenko, V. (2025). Ukrainian researchers in a war documentation project: Intertwined experiences and methodologies. *Communist and Post-Communist Studies*, 1–21. <https://doi.org/10.1525/cpcs.2025.2465577>
19. Polkinghorn, B. (2025). Managing intense conflict experienced by nonprofit humanitarian organizations working in dangerous theaters of operation. In *Conflict Management in Nonprofits: Volume 1: Navigating Disagreements in Secular Organizations*. Berlin, Boston: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783111252018>
20. Yaroshenko, O. M., et al. (2025). Professional adaptation of former servicemen after Russo-Ukrainian war: World experience and ways of improvement. *WORK: A Journal of Prevention, Assessment & Rehabilitation*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/10519815241312595>
21. Shved, O., et al. (2024). Psychosocial support for victims of sexual violence during the war in Ukraine: Challenges for social work. *Journal of Human Rights and Social Work*, 9(3), 464–473. <https://doi.org/10.1007/s41134-024-00336-w>
22. Romaniuk, J. R., & Farkas, K. J. (2024). The transformation of social work in Ukraine before and during the war. *Society Register*, 8(1). Retrieved from <https://goo.su/JJmH91>
23. Semigina, T., Slozanska, H., & Kokoichuk, Y. (2024). Preparing adults to be community workers: What lessons should Ukrainian educators learn? In *The Routledge International Handbook of Social Work Teaching* (pp. 469–488). Retrieved from <https://goo.su/KRqfH>
24. Zaviršek, D., & Cox, J. (2024). Navigating minefields: Social work with people with disabilities in the context of war. *Journal of Human Rights and Social Work*, 9(3), 441–452. <https://doi.org/10.1007/s41134-024-00329-9>